Poštnina plačana v gotovini.

Spediz. in abb. post. II. gr

DEMOKRACIJA

Uredništvo in uprava:
Gorica - Riva Piazzutta 18
Cena: Posamezna štev. L. 15.—
Naročnina: Mesečna L. 65.—
Pošt. ček. rač. št. 9-18127

Leto I. - Štev. 16

Gorica - Trst, 15. avgusta 1947

Izhaja vsak petek

ZAČETEK ČIŠČENJA »SOPOTNIKOV« komunističnih oblastnikov v FLRJ

Inž. Črtomir Nagode, dr. Boris Furlan in dipl. jurist Ljubo Sirc obsojeni na smrt z ustrelitvijo - Preplah med primorsko inteligenco - političnimi sodelavci komunistov

Nad Ljubljano je v zadnjih tednih, ko je slovenski narod doživljal spet eno izmed pravosodnih fars komunistične grozovlade, ležala mora, kot smo je bili navajeni ob priliki procesov v najhujših letih fašistične in nacistične zasedbe. To razpoloženje je seglo tudi na tisti del slovenske zemlje, kateremu so grozovite izkušnje »komunistične osvoboditve« ostale prizanešene. Edina razlika med tedanjimi in sedanjimi procesi je bila v tem, da je takrat, ko smo bili v vrtincu totalne vojne, sodil tuji okupator, danes pa sodijo po nalogu in željah vsiljenega režima vsakomur, ki se upira razširjevanju »komunističnega življenjskega prostora«, domači plačanci.

Komunisti obsojajo delavce in inteligente

Komaj so izzvenele smrtne obsodbe nad sedmimi proletarci — kmetskimi in industrijskimi delavci — ki so dokazale, da odpor proti sedanjemu terorističnemu režimu ni odpor »kapitalističnih in protiljudskih ostankov« proti novemu proletarskemu režimu, kot se sledniji samozvano proglaša, temveč del občenarodnega odpora proti komunistični diktaturi, že je dušo slovenskega naroda pretresla vest o novem procesu proti izobražencem, ki so težje prenašali izgubo duhovne in politične svobode kot pa kapitalisti izgubo svojega premoženja. Vsi obtoženci so bili skoraj brez izjeme že od nekdaj predstavniki socialno izrazito progresivno usmerjenega izobraženstva, nekateri celo skrajno levičarsko usmerjeni kot n. pr. Angela Vodétova, ki je bila do 1944 članica komunistične partije.

To in še mnogo drugih znakov dokazuje enotnost slovenskega naroda v vse sloje obsegajočem odporu proti komunistični strahovladi. Trdna zavest te povezanosti je prišla do najlepšega izraza tudi na razpravi sami pri besednem dvoboju med javnim tožilcem Avbljem, ki je komaj pred letom končal pravne študije, in glavnim obtožencem inž. Črtomirom Nagodetom. Ko je javni tožilec vprašal obtoženega, kaj bi bilo ž njim, če bi ga na te obtožbe izročili trboveljskim rudarjem, ga je Nagode ponosno pozval, naj le naredijo ta poskus. Javni tožilec ni vedel odgovora in je izlil svojo jezo proti obtoženemu, kar je bila v ostalem njegova značilnost v vsem procesu in s čemer je pokazal nizko raven svoje duševne in srčne kulture.

Vladanje s procesi

Komunistični režim v Jugoslaviji in drugod je v preteklih dveh letih vladanja izgrajeval svoj položaj s tem, da je »likvidiral« vse svoje odkrite nasprotnike, medtem ko si je s pretvarjanjem in skrivanjem svojih pravnih namenov še vedno skušal pridobiti sodelovanje ali pa vsaj naklonjeno nedelavnost vseh tistih, ki se v preteklosti niso odločno in javno postavili proti njemu. Medtem pa je svetovni politični položaj dozorel tako daleč, da je bilo treba odločno razčistiti položaj vseh tistih, ki bi v odločilnem trenutku mogli postati nezanesljivi ali celo nasprotni tvegani svetovni politiki komunistične stranke za obvladanje vsega sveta.

Ta dvojni namen skušajo zdaj komunisti doseči s procesi, ki jih uprizarjajo v vseh deželah, ki so prišle pod vpliv komunističnega režima Sovjetske zveze. Namen je torej dvojni: uničiti svoje sedanje tihe nasprotnike in delne sodelavce, t. z. v. politične sopotnike, obenem pa jih prikazati kot rušilce mednarodnega miru v »izdajalski« službi demokratičnih velesil na zahodu. V resnici pa se Sovjetska zveza s svojimi sateliti na vse načine trudi, da bi zastrupila mednarodno ozračje ter se pripravila za nov imperialistični naskok na demokratični svet.

Razočaranje, ki je nastalo v teh dveh letih med tistimi naivnimi ljudmi, ki so zaupali komunističnim obljubam o demokratičnosti in svobodoljubnosti različnih »Front«, je povzročilo, da so — ker javna opozicija ni stvarno mogoča — začeli organizirati tajna gibanja, se med seboj povezovati in iskati podporo in navodila pri sorodnih političnih gibanjih v domovini in tujini.

Dvojna morala

Takšno njihovo ravnanje je dobro služilo komunistom, da so jih skušali pred domačo in tujo javnostjo oblatiti kot tuje vohune in izdajalce. Toda velika količina materiala — dnevniki, pošta, lepaki itd. — dokazuje, da obtoženi niso niti zdaleka mislili, da bi se mogel najti režim, ki bi takšno izrazito opozicijsko delovanje mogel označiti za vohunstvo in izdajalstvo. Toda motili so se v komunistih, če so mislili, da se bodo oni ustavili pred sredstvi, kakršna smo doslej v Evropi poznali samo pri Hitlerju in njegovih priganjačih. Ali so mar komunisti pozabili, da so do nedavna imeli oni prav tako svoje centrale v tujini, da so slovenski in jugoslovanski komunisti sploh dobivali vsa navodila, material in denarna sredstva z Dunaja ali iz Pariza? Kako bi mogli takšno obtožbo postaviti pošteno tisti, ki so se do nedavna trkali na prsa zaradi svoje »mednarodnosti«? Toda ti časi so minili, kaj ne, novo pečeni komunistični nacionalisti? Vsak stik s tujino je izdajstvo, je besnel javni tožilec. Koliko in kakšna izdajstva zagrešite torej vsak dan vi sami, ko ste povezani na vse strani. Kaj bi bilo, če bi demokratične države na zahodu uporabile proti vašim pristašem enaka »pravna načela« vaše nove »progresivne zakonodaje«?

Kdo je sodil v Ljubljani?

Značilnost komunističnh procesov je blatenje političnih nasprotnikov, ki jih postavijo pred svoja strankarska sodišča. Kako daleč je šlo to strankarstvo sodne uprave v komunistični Jugoslaviji, vidimo najlepše iz dejstva, da se javni tožilec, pazniki in sodniki med seboj nazivajo s strankarskim imenom »tovariš«, s čemer pač najbolje označujejo, kakšna sodišča so to. Omenili smo že prej hitro »napredovanje« nadobudnega javnega tožilca Avblja, ki je komaj pred letom dni polagal izpite, mogoče celo pri sedanjem na smrt obsojenem profesorju dr. Borisu Furlanu. Drugi takšen »tovariš« je sedel v sodnem zboru. To je sodnik Silverij Pakiž. Pred vojno je bil v stari »reakcionarni« Jugoslaviji sodnik in je obsojal v imenu »kralja Aleksandra ali Petra« na zapor komuniste, (stara »reakcionarna« Jugoslavija ni obsojala političnih nasprotnikov na smrt), v dobi okupacije je sodil »Po pooblastilu tega in tega poveljnika armadnega zbora...«, danes pa »V imenu ljudstva« služi svojim bivšim kaznjencem.

Takšen je bil duh, v katerem se je pred slovenskim narodom razvijal proces proti voditelju političnega gibanja »Stare pravde« inž. Črtomirju Nagodetu, strokovni učiteljici in pisateljici Angeli Vodétovi, univerzitetnemu profesorju in bivšemu partizanom naklonjenemu ministru dr. Borisu Furlanu ter ostalim 11 obtožencem. Bombastična režija, s katero je komunistični režim pripravil ta proces, dokazuje, kakšnih sredstev se mora posluževati, da bi dal svojim ukrepom vsaj videz zakonitosti in rednega postopka. Višek umetne režije je bila prekinitev procesa za nekaj dni, da so razširili obtožnico še na bivšega ministra vlade Ljudske republike Slovenije Franca Snoja.

Značilnosti procesa

Ne bomo navajali poteka prosa, temveč samo nekaj značilnih posameznosti. Na vprašanje, če priznavajo svojo krivdo, so skoraj vsi obtoženci odgovarjali z ironičnim »Seveda«, ki je tako značilen za vse razprave onstran »železnega zastora«. V tej besedici odseva vsa brezupnost položaja obtoženca v »progresivnih ljudovladah«, kjer mora vsak obtoženec biti obsojen v »interesu ljudstva in ljudske oblasti«. Pomanjkanje vsake volje do obrambe pri večini obtožencev dokazuje, v kakšnem strašnem položaju duševnega in telesnega terorja so živeli, ko so se znašli presenečeni nad zlobo obtožbe na zatožni klopi. Pri tem je treba upoštevati posebno prikrojen način poročanja v komunističnem tisku, ki zagovorov obtožencev in zagovornikov sploh ni objavil, iz razprave pa samo posamezne prikrojene izvlečke.

Nizkotna obtožba

Kakšnih nizkotnosti se znajo posluževati komunistična sodišča, dokazuje najlepše primer obtoženega učitelja Metoda Kumlja, ki je zanikoval sodelovanje pri vohunstvu, nakar je javni tožilec »raztegnil« njegovo obtožnico, češ da je bil med zasedbo »gestapovski agent«, ko je kot predstavnik Rdečega križa potoval po Italiji, kjer je izpuščal iz zaporov in koncentracijskih taborišč po pooblastilu nemške vojaške uprave vse slovenske konfinirance in zapornike, ki jih je tja poslala fašistična zasedbena uprava pred zlomom leta 1948. To delo, ki ga je poleg obtoženega opravljalo še mnogo drugih slovenskih predstavnikov Rdečega križa, je omogočilo vrnitev v domovino tisočem slovenskih ljudi. Danes javni tožilec komunističnega sodišča označuje takšno delovanje za »udejstvovanje v službi Gestapa«. Kaj pa je z vsemi tistimi komunisti, ki so danes v službi komunističnega režima doma, ki so bili celo nameščenci različnih nemških Platzkommandatur po Italiji in skrbeli za to, da so prihajale domov samo »važne osebnosti komunistične partije«, medtem ko je delo za ubogo ljudstvo, ki je propadalo po taboriščih, prepustil takšnim »gestapovskim agentom«, kot so bili obsojeni Metod Kumelj in obremenilni priči učitelj Drago Zupančič in železniški ravnatelj Jože Jošt ki sta še nekaj dni pred odhodom nemške armade bila v Rimu ter z Nemci odšla proti severu. Ali je mar zločin biti predstavnik Rdečega križa samo v primeru, če nisi komunist ali pa komunistom ne služiš? Ali sta se mar priči Zupančič in Jošt odkupili za svoje »gestapovstvo« s tem, da sta pričali proti obtoženemu Metodu Kumlju?

Rojak dr. Furlan

Spregovorimo še nekaj besed o ožjem primorskem rojaku, univerzitetnem profesorju dr. Borisu Furlanu. Med njegovimi grehi je bil očitek, da je s ponarejenim potnim listom pobegnil v tujino. Na razpravi, kot je razvidno iz časopisja, so skrbno skrivali, kdaj se je to zgodilo. Samo pazljiv čitatelj je mogel razbrati, da je ta »pobeg« bil pred zasedbo Jugoslavije leta 1941, ko je obtoženi dr. Furlan zapustil domovino pred nemško in

(Nadaljevanje na strani 2)

Zavajanje se nadaljuje

Zadnjo nedeljo so ustanovili komunisti v Gorici novo politično stranko. Dali so ji ime »Demokratična fronta goriških, beneških in kanalskih Slovencev«. Po demokratičnih načelih nikomur ne odrekamo pravice, da osnuje svojo politično stranko. Dolžnost pa nam narekuje, da pred vso javnostjo pribijemo, kako komunisti s to ustanovitvijo nadaljujejo z zavajanjem primorskih Slovencev.

Ko so pred šestimi leti komunisti po točno določenem načrtu ustanovili OF, so s svojo prekanjenostjo zabrisali vse komunistične sledove in prisegali na demokratično vsenarodno slovensko enotnost. Uspelo jim je, da so s svojim početjem preslepili zlasti večino primorskih Slovencev. Ker so bili naši ljudje narodno zavedni in razboriti in so se hoteli otresti fašističnih okov, je bila prevara tem lažja. Priti je moralo nad naš narod gorje, kot ga naša povestnica ne pozna, da smo se polagoma dokopali do resnice in spoznali, da se pod zvenečim »narodno-osvobodilnim« geslom skriva brezdušni komunizem. Sedaj je vsem jasno, da je OF s kruto komunistično revolucijo ustvarila na Slovenskem totalitarno oblast, ki neizprosno tlači in iztreblja vse, kar ne kloni pred nasiljem. Samo peščica brezvestnih prvakov, plačani priganjači in čreda nesrečnih ustrahovancev, tega nočejo in ne smejo priznati.

Zločesto zavajanje tukajšnjih Slovencev hočejo komunisti in njihovi priskledniki sedaj nadaljevati z goriško »Demokratično fronto«. OF je pred vsem svetom razgaljena kot komunistična ustanova in je ni več mogoče rabiti za slepljenje Slovencev, ki bodo ostali pod Italijo, zlasti pa ne beneških in kanalskih Slovencev, ki so vsi protikomunistično usmerjeni.

Zato je treba dobiti novo ime, novo firmo. In so šli in imenovali svojo novo tvorbo »Demokratična fronta«.

Zavajanju z imenom sledi zavajanje z namenom in ciljem nove organizacije. Po njenem programu je »Demokratična fronta« enotna vseljudska organizacija, ki »vodi neizprosen boj proti vsem, ki skušajo razbiti enotnost Slovencev«. V resnici se je »Demokratična fronta« rodila po načrtih komunističnih voditeljev. »Soški tednik« se je bil s svojim komunističnim pisanjem preveč izpostavil, zato ga je zamenjala »Soča«, ki naj bi s svojim imenom in previdnejšim pisanjem zavedla lahkoverneže. Izdaja pa »Sočo« komunistična partija, ki je poskrbela za tiskarno in ji daje razkošno opremo. »Soča«, od komunistov izdajani list, je postal glasilo nove »Demokratične fronte«. Na ustanovnem občnem zboru je podal glavno poročilo o predpripravah za ustanovitev nove stranke komunist, program je prečitala komunistka in zaključni pregled vseh govorov je imel član odbora goriške KPI. Po vsem tem pač ni potrebno še posebej poudarjati, da je nova politična stranka docela pod varuštvom komunistične partije, oziroma njeno dete in orodje. Zato so tudi nameni in cilji nove organizacije povsem drugod kot v besedah, ki so zapisane v programu. Ker je pa namen nove organizacije zavajanje nepoučenega ljudstva, zato bo ostala načelna točka programa nespremenjena.

Še hujše je zavajanje, ki ga je zagrešila »Soča« s člankom, s katerim pozdravlja novo stranko. Ko govori o njenih nalogah pravi, da bo morala »nadaljevati borbo za okrepitev in učvrstitev vseh pridobitev, ki si jih je naše ljudstvo izvojevalo v sklopu OF z narodno-osvobodilno borbo«. Človeka zaboli srce, ko čita take, od strankarske strasti narekovane puhlice. Kje za božjo voljo so pridobitve OF za nas goriške Slovence? Če odštejemo ono, kar lahko beleži komunizem v svoje dobro, t. j. da so se naši ljudje ponekod navzeli komunističnih načel, da so mnogi posuroveli in podivjali, potem ostane samo žalostno pogorišče: Primorska je razmesarjena na tri krvaveče dele, Trst in Gorica sta zapravljena in vse gospodarsko in kulturno življenje bomo morali šele graditi.

Tako se glase suha dejstva. Če je v tem brezupnem položaju kaka svetla točka, kaka pridobitev, ki je v prid našemu človeku, recimo pri obnovi in na šolskem polju, potem gre zasluga ZVU in demokratičnim Slovencem, ki so sodelovali in pomagali kljub najtežjim oviram od strani komunistov in njihovih pomagačev. Komunistični zavajalci so bili do danes naša največja narodna nesreča in če motrimo njihove načrte od njihovih organizacij bomo tudi v bodoče vedno ogroženi.

Od srede do srede

7. avgusta: Švica je uradno javila, da je pripravljena sodelovati z vsemi razpoložljivimi sredstvi pri evropski obnovi po Marshallovem načrtu. — Grški zunanji minister Tsaldaris se je v Washingtonu sestal z ameriškim zunanjim ministrom Marshallom in ga seznanil s spomenico grške vlade, v kateri zahteva takojšnjo pomoč za premostitev sedanjega težavnega položaja. — Poveljnik britanskih čet v Palestini general McMillan se je v Egiptu sestal z načelnikom britanskega imperialnega glavnega stana lordom Montgomeryjem, s katerim sta preučila palestinsko vprašanje. — Avstralska vlada se želi pridružiti Združenim državam pri posredovanju med Nizozemsko in Indonezijo.

8. avgusta: Britanska opozicija je glasovala v spodnji zbornici proti vladi in izrazila svoje nezadovoljstvo nad vladnimi načrti. — Skupina albanskih vojakov je v Epiru vdrla na grško ozemlje in napadla grško obhodnico. — Vatikanski krogi so s popolno rezerviranostjo sprejeli izjavo maršala Tita o poslabšanju odnošajev med Jugoslavijo in sveto stolico. — Indijski zastopnik v Varnostnem svetu je v indonezijskem sporu zahteval mednarodno razsodbo. — Avstrijska vlada je objavila, da so sovjeti v zadnjem času zaplenili v Avstriji 28 industrijskih podjetij v vrednosti 100 milijonov dolarjev. — Mahatma Gandi je sklenil, da se bo umaknil iz političnega življenja. — Grčija je ponovno obtožila Bolgarijo, da je dovolila oboroženim skupinam, da so odšle v Grčijo na pomoč gveriljcem. — Po večurni ostri debati je britanska spodnja zbornica odobrila zakon o preskrbi in službah, ki podeljuje vladi posebno moč pri ukrepih glede gospodarskega položaja. — Sovjetski opolnomočenec v Atenah je pri grškem zunanjem ministru vložil protest, ki govori o več dejanjih s strani grških oblasti, ki niso v skladu z obstoječimi diplomatskimi odnošaji med obema državama. — Sovjetski predstavnik pri zavezniški kontrolni komisiji v Bolgariji se je upri dovoliti britanskemu uradnemu opazovalcu, da bi prisostvoval razpravi proti voditelju bolgarske opozicije Petkovu; kasneje so sklep preklicali. — Londonski politični krogi v kratkem pričakujejo spremembe v vladi; najbolj verjetna kanditata sta - po istih virih - za ministrskega predsednika zunanji minister Bevin in trgovinski minister Cripps. — Predstavniki dveh madžarskih političnih strank so pri notranjem ministru protestirali zaradi nepravilnosti pri sestavi volivnih imenikov; ob volivno pravico bo zaradi teh nepravilnosti prišlo 800 do 900 tisoč oseb. — Na tajni seji Varnostnega sveta je kolumbijski delegat naslovil poziv na Združene države in Sovjetsko zvezo, naj prenehata s svojo nepopustljivostjo v balkanskem vprašanju. — Velika Britanija in Sovjetska zveza sta izrazili željo po obnovitvi trgovinskih pogajanj.

9. avgusta: Sovjetski delegat Gromiko je izjavil, da Sovjetska zveza ne bo nikoli sprejela osnovnih načel ameriškega načrta za nadzorstvo nad atomsko silo. — Francoski zunanji minister Bidault je izjavil, da preučujejo vprašanje obnove trgovinskih odnošajev med Francijo in Španijo. — Grške vojaške oblasti so potrdile, da se bolgarske čete zbirajo ob grški meji. — Ameriško zunanje ministrstvo je pristalo na sklicanje konference o nemški industriji ter o upravi premogovnikov v Porurju; sodelovale bosta še Velika Britanija in Francija. — Francoski ministrski predsednik Ramadier je zahteval izglasovanje zaupnice vladi ob priliki razpravljanja o predlogih glede reform za občinske volitve in novi alžirski ustavi.

10. avgusta: Britanska sredozemska mornarica bo od 13. avgusta dalje imela zahodno od otoka Cipra velike pomorske vaje. — Ministrski predsednik Attlee je pozval britanski narod, naj združi svoje napore, da bodo uresničili obširni načrt za rešitev sedanje gospodarske krize. — Francoski ministrski predsednik Ramadier je v Agenu obsodil stranke, ki se poslužujejo besede

ZAČETEK ČIŠČENJA »SOPOTNIKOV«

(Nadaljevanje s prve strani)

italijansko zasedbo in odšel v tujino. Torej je bežal pred nemškimi nacisti in italijanskimi fašisti, kar je pri njegovem položaju vidnega »fuoriuscita« razumljivo. Nič čudnega pa ni, da mu to danes očitajo komunisti, saj je takrat še veljala pogodba o nemško-sovjetskem zavezništvu, ki sta ga na predvečer izbruha druge svetovne vojne sklenila že obešeni nacistični zunanji minister Ribbentrop in še živeči sovjetski zunanji minister Molotov. V Londonu je postal prosvetni minister jugoslovanske vlade ter se je zelo zgodaj pod vtisom Titovim partizanom naklonjene uradne propagande angleške vlade priključil partizanskemu gibanju. V tej zvezi je potoval v Združene države, kjer je med slovenskimi izseljenci razvil močno propagando za komunistično »OF« ter zaradi svojega slovesa zapeljal znatno število slovenskih ljudi. Po zaključku vojne se je vrnil v Jugoslavijo, kjer so ga komunistične oblasti uporabljale za intervencije in prošnje pri angleških predstavnikih v Ljubljani. Te njegove zveze mu zdaj očitajo, češ da je pri tem sporočal tujim predstavnikom »državne tajnosti« in jih povezoval z drugimi »vohuni«. Tako so mu komunisti poplačali njegovo politično naivnost. Od zahodnih zaveznikov z odklonitvijo sodelovanja pri Marshallovem načrtu ne pričakujejo več ničesar in »zamorec« Furlan zdaj lahko gre, pred tem pa mora še poslužiti za režimsko propagando v »vohunskem in veleizdajalskem procesu«.

Radovedni smo, kaj mislijo njegovi tukajšnji znanci in prijatelji, ki zvesto služijo kot politični sopotniki tukajšnjim komunističnim zakulisnim režiserjem? Ali se ne vidijo v duhu na zatožni klopi poleg dr. Furlana tudi različni Tončiči, Ferfolje, Kukanje in kakor se že imenujejo različni tržaški predstavniki naivne slovenske inteligence. Ali se nič ne spominjate svojih obiskov pri ZVU; saj vemo, da ste tja prihajali po tajnem nalogu svojih nalogodajalcev - komunistov. Kaj nič ne mislite, da vam bodo to nekoč, ko pride čas, pozabili ter vas v »razveseljevanje tržaškega delovnega ljudstva« postavili pred takšen proces v »Ljudskem domu«. Ko vas tako gledamo, kako v poslednjih dneh hodite s povešenimi glavami, slišimo, da na različnih mestih stikate glave v začudenju zaradi imen novih aretirancev, ki so jih pozaprli v zadnjih dneh v Ljubljani.

Z zločinom se hočejo rešiti odgovornosti

Ob tej priliki ne smemo opustiti omeniti želje današnjega komunističnega režima najti krivice - dejansko nedolžne žrtve - za izgubo Trsta, Gorice in vse Koroške. Razpihovanje Nagodetove odklonitve odzvati se komunističnemu pozivu, češ da so komunisti zaradi takšnega stališča obtoženega izgubili Trst in Koroško, je samo dokaz globoke zavesti krivde današnjega režima za to izgubo. Nič manjši dokaz ni, če drugo delo obsojenega Nagodeta za Slovensko Primorje in Koroško javni tožilec označuje za škodljivo, češ da je bilo spisano iz »kapitalistično-buržujskega stališča« ter kot tako neuporabno. Zahodni zavezniki naj bi ga uporabili samo za obrambo pred upravičenimi zahtevami komunistov. Podlost takšne trditve je prav tako velika kot njena neumnost, saj danes že vsak otrok ve, da smo izgubili Trst in Gorico samo zaradi zavožene komunistične politike v celoti.

Če sedaj »Primorski dnevnik« v zvezi z razpravo proti dr. Furlanu trdi, da niti tukajšnji njihovi nasprotniki niso upali storiti kaj takšnega, tedaj naj ve, da je razlog iskati samo v tem, da se nihče ni hotel mešati v komunistično zavoženo politiko in si s tem nakopati očitka sokrivde za polom. Z nasiljem in prevaro ste si prisvojili vso oblast ter se samovoljno proglasili za edinega predstavnika vsega naroda, zato smo vam prepustili tudi vso odgovornost za neizbežen polom takšne politike, katero nosite pred narodom in zgodovino.

Razprava proti skupini inž. Nagodeta ni pokazala samo vse komunistične brezobzirnosti in zlobnosti, temveč je prinesla tudi dokaz, da je ta del slovenske inteligence pri svojem političnem delu zagrešil vrsto napak. V svoji politični naivnosti je podcenjeval čuječnost komunistične partije, ki se je v dolgih letih nelegalnega delovanja naučila poznati vse podrobnosti tajnega udejstvovanja. S temi izkušnjami se bo danes borila proti vsem poskusom svojih nasprotnikov, da bi se z istimi sredstvi uveljavili poleg ali proti nji. V tem boju za svobodo pred komunistično strahovlado je treba uporabljati drugačna sredstva, predvsem pa pravilno ocenjevati splošni svetovni položaj in naše stališče v njem. Opustiti je treba naivno zamisel, da se vsa svetovna politika vrti okoli nas, ali celo okoli Ljubljane. To nas bo varovalo, da ne postanemo igračka v rokah kogar koli. Treba se je znati vključiti v razvoj svetovnega dogajanja. Mnogi znaki kažejo, da se skupina inž. Nagodeta in osebe, ki so jih komunisti z njo »amalgamirali« - dr. Furlan in Franc Snoj, tega niso zavedali. Toda pred obličjem smrti odpadejo vse take življenske zmote, spomin na žrtve svobode bo žarel neomadeževano v vzpodbudo sosodobnikom in spomin potomcem.

Verige procesov ni še konec

Komaj je utihnil glas javnega tožilca v Ljubljani, že se javljajo novi procesi v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu. Nove aretacije v krogih visoke režimske hierarhije v Ljubljani, kjer bodo prišla v javnost imena znanih ofarskih veljakov, proces proti dr. Šuteju, Jančikoviču in prijateljem v Zagrebu, razprava proti Dragoljubu Jovanoviču, Milanu Grolu in drugim v Beogradu, to so posamezne stopnje razvoja na poti k komunistični samovladi. Mnogi izmed njih so več ali manj prispevali k razvoju v tej smeri: bodisi z aktivnim sodelovanjem, s svojo naivnostjo, ko so verjeli v možnost političnega delovanja ob strani komunističnega totalitarizma, ali pa končno z naklonjeno nedelavnostjo. Ko jim zdaj niso več potrebni kot politični sopotniki, jim služijo še za zadnjo klevetniško propagandno akcijo kot žrtve »vohunskih, izdajalskih in zarotniških procesov.«

Dr. Nagodetovo pismo materi

Opodlosti sredstev, ki se jih pri tem komunisti poslužujejo, priča objava nekaterih iztrganih stavkov iz poslovilnega pisma na smrt obsojenega inž. Črtomira Nagodeta, ki ga je poslal po svojem odvetniku materi, a so ga komunisti prestregli. Poslednjega sinovega pisma ni prejela mati, kateri je bilo namenjeno, marveč je čitala lahko samo posamezne stavke v komunističnem tisku kot dokaz »priznanja obtoženca«. Kakšna ogabna slika nizkotnosti sedanjih komunističnih vlastodržcev, ki celo izraz najglobljih človeških čustev izkoriščajo za svoje nizkotne namene. Prava slika komunistične kulture in njihove »borbe« za človeške pravice. »Jaz pa sam na svetu, kot sem ga preje slutil, da je, in danes vidim, da obstoja, ne morem živeti. Lepo sem hotel, a za to je treba drugega milijeja...« tako zaključuje svoje politično poslanstvo na smrt obsojeni Črtomir Nagode.

Od srede do srede

(Nadaljevanje s prve strani)

„demokracija" v svrho propagande.

11. avgusta: Ameriški zunanji minister Marshall je odpotoval na medameriško konferenco v Rio de Janeiro. — Velika Britanija in Združene države sta uradno sprejeli francosko vabilo za konferenco o ravni nemške industrijske proizvodnje. — Francoska narodna zbornica je z veliko večino glasov izglasovala zaupnico Ramadierovi vladi ob priliki razpravljanja o novem občinskem volivnem zakonu. — Predsednik španske republikanske vlade Martines Barrio je pooblastil Carlosa Sunerja za sestavo nove španske begunske vlade. — Italijansko zunanje ministrstvo je uradno zanikalo vest, po kateri naj bi pristanišče v Livornu spremenili v ameriško pomorsko oporišče. — Pakistanska ustavodajna skupščina je izvolila Jinnaha za predsednika skupščine. — Paragvajski uporniki bijejo srdite boje z vladnimi četami v predmestju prestolnice Assuncion. — Združene države, Velika Britanija in Francija so pozvale Sovjetsko zvezo, naj pojasni svoje zadržanje v komisiji Združenih narodov za atomsko silo. — Britanski delegat je na zasedanju Varnostnega sveta zavrnil egiptovske obtožbe proti Veliki Britaniji in jih označil za nepravične in netočne.

12. avgusta: Severo-vzhodno od Soluma so izbruhnili ostri boji med gveriljci in vladnimi silami; v boju je padlo 20 gveriljcev in dva orožnika. — Velika Britanija, Sovjetska zveza in Združene države so si razdelile zadnjih 31 ladij japonske vojne mornarice; to je bila tretja razdelitev. — Britanska spodnja zbornica je odobrila zakonski načrt, na podlagi katerega bo vlada imela najširša pooblastila za premostitev gospodarske krize. — V Washingtonu se je pričela anglo-ameriška konferenca glede Porurja. — Na zasedanju Varnostnega sveta je ameriški zastopnik Johnson izjavil, da je Grčija tarča, proti kateri je usmerjena komunistična zarota, ki ima grškemu ljudstvu namen vsiliti vlado totalitaristične manjšine. — Francoska narodna zbornica je odobrila zakonski načrt, s katerim je ukinila 300 tisoč uradniških mest v Franciji. — Varnostni svet je sklenil pripustiti zastopnika Indonezije k razgovor o indonezijskem vprašanju. — V britanski spodnji zbornici so na zahtevo opozicije razpravljali o palestinskem vprašanju. — Ustavodajna skupščina v Pakistanu je podelila Mohamedu Ali Jinnahu naslov: „Kralj muslimanov in glavni guverner Pakistana".

13. avgusta: Pakistan je vložil prošnjo za sprejem med Združene narode. — Paragvajskim upornikom je po tridnevnem obleganju uspelo vdreti v prestolnico Assuncion. — Francoska narodna zbornica je sprejela novi zakon o občinskih volitvah. — Grški minister za obnovo je izjavil, da obstojajo velike možnosti, da bodo Združene države poslale svoje čete v Grčijo. — Lordska zbornica je odobrila zakonski načrt za nujnostna pooblastila britanski vladi. — Francoski minister za kolonije je izjavil, da je vlada v francoski Indiji pripravljena izvesti referendum, če to odgovarja željam krajevnega prebivalstva. — Britanski delegat v Varnostnem svetu je ponovno zahteval, naj črtajo iz dnevnega reda egiptovski protest. — Britanska spodnja zbornica je odobrila vladni predlog za odgoditev parlamentarnega zasedanja do 20. oktobra. — Ameriško zunanje ministrstvo je zavrnilo obtožbe, ki jih je 7. avgusta izrekel maršal Tito v nekem razgovoru, ki ga je objavila agencija Tanjug. — Združene države kljub silnim sovjetskim ugovorom kupujejo razno blago, ki ga bodo poslali Avstriji do konca septembra v vrednosti 44 milijonov dolarjev.

Italijanski politiki o Slovencih

Povedali smo že, da se je, kakor dogovorjeno, zagnal proti Slovencem v Gorici skoro ves krajevni italijanski tisk, v kolikor je proti avtonomiji. Najbolj čudno je stališče, ki sta ga sedaj zavzela »L' Emancipazione« iz Trsta in »L' Idea Repubblicana« v izdaji za Julijsko krajino. Ta dva lista sta prvotno zavzela napram Slovencem in njihovim pravicam precej zadovoljivo stališče; sedaj pa nastopata v istem slogu kakor najbolj strupena »Il Lunedì« in »Messaggero Veneto«.

»L'Emancipazione« gre še bolj daleč. Hotela bi celò ovirati pravice Slovencev na Tržaškem svobodnem ozemlju, kjer so Slovenci popolnoma enakopravni, to je kjer bodo skupno z Italijani (volens nolens!) skupni suvereni (vladarji) male državice.

Toda od uglednih italijanskih javnih delavcev in tudi tiska prihajajo glasovi, ki obsojajo histerično kričanje italijanskih nacionalistov.

Tito Zaniboni

V soboto 9. avgusta se je mudil v Gorici poslanec Tito Zaniboni, da proslavi 31. obletnico zavzema Gorice. Poslanec Zaniboni je bil leta 1925. aretiran, ker je pripravil atentat na Mussolinija, in je bil obsojen na 30 let zapora. Presedel je 18 let.

Njegov govor na goriškem gradu je bil bridka tožba radi človeškega trpljenja, silovita obtožba nasilnih totalitarnih režimov in himna ljubezni med ljudmi in med narodi. Potem ko je v kratkih, stvarnih besedah orisal zgodovino sožitja med Italijani, Avstrijci in Nemci od konca prve svetovne vojne do danes, je dejal: »Sedaj, ko sije svoboda nad bodočo usodo Italije, združimo se (vse tri narodnosti, op. ured.) v eno samo dušo, bratje po pravu in zaradi pretrpelih bolesti, proti drugim nasilnežem, proti novemu fašizmu, ki, izrabljajoč težkoče in zmedo nove vojne, kakor prejšnji skuša preprečiti, da bi bila borba ena sama in bratska v obrambi najvišjega blagra, za kar smo se vztrajno borili in trpeli: svobode.«

Ne dvomimo, da poslanec Zaniboni, ki je trpel pod fašizmom, misli in goreče želi priznati Slovencem, kar jim pritiče po naravnem in človeškem zakonu.

Don Sturzo

Dne 1. avgusta je »Il Gazzettino«, ki se tiska v Benetkah, prinesel razgovor, ki ga je imel glavni tajnik furlanskega avtonomističnega gibanja g. prof. Gianfranco D'Aronco z znanim italijanskim politikom Alojzijem Sturzo, katerega je Mussolini tudi preganjal, da je moral živeti od leta 1925. dalje v inozemstvu. Gospod Sturzo je v razgovoru dejal sledeče: »Vzroki, radi katerih je bil dan poseben statut deželi Furlaniji-Julijski krajini se razlikujejo od tistih, zaradi katerih je bil dan n. pr. dolini Aosta. Furlanija ni dvojezična, toda ona ima posebna gospodarska in politična vprašanja. V novih mejah biva nekaj tisoč Slovencev: je malenkostna manjšina, toda je. Demokracija veleva, da se jim priznajo tozadevne pravice; to zahteva tudi člen 15. mirovne pogodbe, ki bo dobil svojo logično veljavo v posebnem statutu. Te pravice jim je treba priznati, v pravi meri in stvarno, ne da bi se pretiravalo niti v trdosti niti v mehkosrčnosti.«

"Trieste Libera"

Tudi tednik »Trieste Libera« od 4. avgusta 1947 prinaša pod naslovom" Slovenci v Italiji« članek, v katerem pravi, da ne sme biti upravne ločitve med Italijani in Slovenci. Potem nadaljuje, da po mnenju nekaterih ostane v Italiji 70.000 Slovencev, po mnenju drugih pa 100.000, medtem ko trdijo tretji, da jih bo le 10.000. Toda tudi če bi jih bilo samo 1.000, pravi »Trieste Libera« bi pritikala tej manjšini znatna vrsta kulturnih in jezikovnih pravic, ter polna, neoporečna enakost položaja z vsakim drugim italijanskim državljanom. Že 81 let živijo beneški Slovenci s Furlani v bratskih stikih, čeravno vsekozi tožijo, da so bili s prevaro priključeni k Italiji leta 1866, ko jim je obljubila razne avtonomije, ne da bi jim jih potem dala. »Na vsak način«, nadaljuje članek, »na vzhodnih mejah Italije obstoja vprašanje slovenske manjšine, *ki ga ni moči rešiti s policijsko palico ali z zaporom za drugorodce,« kakor leta 1930, kakor leta 1940.* Korak naprej je bil napravljen za pomirjenje duhov z ustanovitvijo furlaske avtonomne dežele s posebnim statutom, proti kateri so se postavili z vso silo najbolj ogorčeni in histerični nacionalisti in vsi tisti, ki imajo korist, da motijo vode mirnih odnošajev med dvema narodnostnima skupinama. Zato prikazujemo v saboterjih furlanske dežele, izdajalce vsakega možnega sodelovanja dveh narodnosti, sodelovanja, ki se lahko doseže samo na stvarnosti ustavnih jamstev, kakor jih zagotavlja posebna avtonomija, in samo v mejah furlanske dežele, kajti že stoletja obstoja predsodek Benečanov (veneti) proti slovenskemu življu, ki bi ga z lahkoto udušili z njihovo številčno premočjo in z njihovo drznostjo.« In zaključuje s trditvijo, da so se Furlani in Slovenci vedno med seboj cenili in sklepali poroke; vsi tisti, ki so proti njim in bi radi izbrisali kar je ustavodajna skupščina v Rimu že določila, naj premišljujejo o izdajstvu Evrope, ki ga s tem spletajo.

"Patrie dal Friul"

Še bolj odločne besede pa rabi furlanski list »Patrie dal Friûl«. Človek se razveseli, ko čita, kako se ta odločen in odkrit zagovornik Slovencev in njihovih pravic spušča v nepomirljiv boj zoper vse tiste, ki bi hoteli kratiti pravice vseh Slovencev v Italiji, tako goriških kakor beneških in kanalskih.

Človeka res gane, ko čita gladke in odločne vrstice tega furlanskega časopisa, najodločnejšega zagovornika furlanskih in slovenskih pravic na tem ozemlju, najbolj neustrašnega borca zoper tiste nestrpneže, ki iz mržnje do Slovencev, *zavračajo celò lastno svobodo.* Samo iz mržnje do Slovencev n. pr. *niso smeli* Italijani v Gorici izobesiti svojih zastav ob obletnici padca fašizma 25. julija. S tem so pokazali, kaj so in koliko so vredni ter koga ubogajo. Služili bi radi fašizmu, zatiratelju njih samih in Slovencev.

Furlanski časopis »Patrie dal Friûl« priporočamo vsem Slovencem, prijateljem iskrenih in poštenih odnošajev v deželi. Tiskajo ga v furlanščini, zato ga bodo najbolj veseli tisti, ki jezik obvladajo! V svoji izdaji od 15. julija in 1. avgusta je priobčil zanimive podatke o beneških Slovencih, o Ivanu Trinku in o 110 krajih naseljenih po Slovencih.

„Idealna hrana" Primorskega dnevnika

„Primorski dnevnik" je začel te dni objavljati obrekovalni spis znanega ameriškega komunističnega pisca Louisa Adamiča: Večerja v Beli hiši. Adamič v omenjenem pamfletu napada zlasti bivšega britanskega ministrskega predsednika Churchilla, zaradi česar ga je ta tožil. Adamič je bil zaradi klevet in obrekovanja obsojen na 10.000 dolarjev (5 milijonov lir) globe, ki jih je „proletarec" Adamič gladko plačal, poleg tega pa je doživel tudi družabni bojkot ameriških kulturnih in političnih krogov, v katerih je bil za časa Roosevelta precej ugledna osebnost. Ti kratki podatki dosti jasno kažejo, kakšni avtorji so ideal „Primorskega dnevnika" in koliko vredno duševno hrano nudi svojim čitateljem.

Potuha nemškemu militarizmu

Trideset kilometrov zapadno od Moskve posluje glavni stan nove nemške vojaške organizacije, ki jo sestavljajo nemški ujetniki. V najožji povezanosti in pod nadzorstvom štaba sovjetske vojske deluje znani nemški militarist maršal Paulus na posebni izobrazbi več tisočev nemških častnikov in podčastnikov. Po končanem šolanju nameščajo sovjetske oblasti te bivše vojne ujetnike na važna javna mesta v sovjetski coni Nemčije. Zavezniška tajna služba je ugotovila, da je par stotin takih uradnikov-oficirjev že zavzelo važna mesta, predvsem pri policiji. Ti ljudje so pod strogo kontrolo znanega nemškega komunističnega voditelja Wilhelma Piecka, ki si je pridobil sovjetsko državljanstvo in je bil tudi povišan za polkovnika Krasnaje armije. Končni namen tega udejstvovanja nemških militaristov v službi sovjetov je izvežbanje zadostnega števila slamnatih mož, da bi lahko zavzeli vsa važna upravna mesta po vsej Nemčiji, takoj ko bi jo zavezniške sile zapustile.

Poleg te izobrazbe za „posebne naloge", je bilo od maršala „von" Paulusa in generala „von" Seidlitza izbranih in predlaganih iz vrst vojnih ujetnikov preko 3000 višjih nemških častnikov in 80 generalov *za čisto vojaško službo* v sklopu sovjetske armade, da se udomačijo z načinom sovjetskega vojskovanja in navadijo slediti političnim smernicam. Zagotovljeno jim je, da je njih služba le začasna in da bodo končno poslani v Nemčijo.

Ogromnost organizacije same že priča o namenih sovjetov za ta kvas njihove bodoče politike z Nemčijo. Široko zasnovani in dobro pozidani načrt zanesljivo računa s skorajšnjo ukinitvijo okupacije. V tem primeru bi bilo zadostno število slamnatih mož in popularnost imen, ki so jih nemški generali pripravljeni posoditi za sovjetske namene, verjetno zadostovali, da bi sovjeti obvladali Nemčijo in s tem tudi Evropo.

Če pa se računa z dejstvom, da zapadni zavezniki ne bodo prostovoljno izpraznili Nemčije ali da pride celo do spora, bi bil vojaški aparat tudi oslabljene Nemčije sposoben pomesti slabotne in raztresene sile zapadnih zaveznikov iz dežele. Oni, ki dajejo danes potuho nemškim militaristom računajo, da se bo nemški narod raje pustil speljati ponovno na led po „svojih slavnih vojskovodjih", kakor po tujih komisarjih.

Stvar je sicer znana zapadnim zaveznikom, vendar predstavlja organizacija junkerjev „von" Paulusa in „von" Seidlitza težak problem, ki ga ni podcenjevati.

(Povzeto po „Figaru" in „Basler Nachricten" od 24. oz. 26. VII. 1947.)

„Država sloni na pravici"

Tako pravi naša narodna modrost, ki je skovana v dolgi in težki zgodovini. »Ne daj mi kruha, toda daj mi pravico, zakaj če je pravica, je tudi kruh.«

Pravna država je označečena po tem, da ima trojno medsebojno ločeno oblast: zakonodajno, izvršilno in sodno. Tam, kjer ni te ločitve, se smatra, da obstoji tako zvana »policijska država«, najbolj nazadnjaška oblika, ki si jo moremo zamisliti.

In glej, v nesrečni Jugoslaviji je sodstvo zgrajeno na načelu edinstva oblasti, zato je izenačeno s policijo, partijo in režimom. Današnjo Jugoslavijo lahko opredelimo z ozirom na njen ustroj kot »policijsko državo«, katere sodišča so od »ljudske oblasti« odvisni organi s posebno nalogo. Tako zvani »procesi« v diktaturah so navadne politične prireditve, pri katerih naročena javnost ploska državnemu tožilcu in kriči nad obtožencem. Ob zadnjem »procesu« v Ljubljani proti dr. inž. Nagodetu se je celo zgodilo, da so komunistične organizacije sprejemale resolucije, s katerimi so zahtevale najtežjo kazen za obtožence.

V pravni državi so v veljavi zakoni, tako da lahko vsak državljan ve, kaj sme in česar ne sme. Po starem pravnem načelu, da ni nobenega zločina in nobene kazni brez zakona, se kaznujejo samo ona dejanja, ki so v zakonu izrecno našteta.

Komunistični režim v Jugoslaviji je s svojim odlokom z dne 28. oktobra 1946 objavil zakon, s katerim je ukinil vse bivše jugoslovanske zakone, izdane do 6. aprila 1941. Ukinjena sta bila tudi kazenski in državljanski zakon, kakor tudi vsi ostali zakoni. Razveljavljen je bil tudi zakon o zaščiti države, proti kateremu so komunisti toliko kričali. Toda prvi zakon, katerega so oni nato objavili, je bil prav zakon o zaščiti države, samo s to razliko, da je mnogo bolj nazadnjaški in krut kot je bil prejšnji. Kazniva dejanja niso točno navedena ter je sodnikom na prosto dano, da v stvarnih primerih sami odločajo ali spada neko dejanje pod ta zakon ali ne. Danes jugoslovanski državljan nikdar ne ve, za katero dejanje je lahko kaznovan ali ne. Kot splošno velja načelo: »Nepravično je vse, kar se protivi celotnemu obsegu narodno-osvobodilnega gibanja. Sodišča so v službi ljudstva zaradi zaščite... pravnega reda, ki izhaja iz današnjih družabnih osnov.« Sodišče obstoji torej izključno zaradi zaščite sedanjega komunističnega ustroja.

V državi, kjer vlada zakon, so sodniki neodvisni in imajo tudi pravno izobrazbo. Spričo »ljudske demokracije«niso bili redki niti primeri, da je bila predsednik sodišča služkinja, a zapisnikar poklicni sodnik z velikim izkustvom. Šele odkar je izšel zakon o sodiščih, se postavljajo za predsednike strokovnjaki, poleg njih pa po dva prisednika z ulice, ki sta zaupnika partije. Sodniki so »voljeni« od ljudstva po listi, ki jo predloži komunistična stranka. Ker pa se partija izenačuje z ljudstvom in državo, so naravno tudi taka sodišča »ljudska«, po katerih si »ljudstvo samo izreka pravico«.

V pravni državi je javni tožilec stranka, enaka branilcu obtoženca. Sodniku je na prosto dano, da sprejme ali odkloni predloge javnega tožilca. V današnjem jugoslovanskem policijskem redu je javni tožilec dejansko vrhovna oblast, ki ima »ljudske tožitelje« v vseh okrajih, za vsako ulico in vsako podjetje. To so ovaduhi javnega tožilca poleg agentov OZNE. Žalostna je »ljudska država«, v kateri je več tožilcev kot učiteljev. Ali so v državi delavcev potrebni tožilci v tovarnah?

Kakšna sta danes moč in značaj javnih tožilcev v Jugoslaviji je razvidno iz tega, da ti naperjajo postopek celo proti sodnikom, ki ne sodijo po ukazu partije, temveč poslušajo glas pravice in vesti. Enako se izpostavlja nevarnosti branilec obtoženca, ki se ni hotel izneveriti poklicni dolžnosti. Naj navedemo izmed mnogih samo par primerov.

V Zagrebu je javni tožilec med procesom odstranil sodnika okrožnega sodišča Holinko, ki je bil nato zaradi »premilih sodb« upokojen. Na istem sodišču je oprostil sodnik dr. Žnidaršič znanega profesorja medicinske fakultete dr. Vranešiča, zato je bil obsojen na zapor enega leta in na prisilno delo, a že oproščeni dr. Vranešič ponovno sojen in obsojen na smrt ter ustreljen. Predsednik ljudskega sodišča v Smederevu Kosta Buraković (sicer partizan) je bil zaradi »premilih« obsodb prav tako odpuščen iz službe.

V pravni državi uživajo odvetniki popolno svobodo obrambe. Ti so poskušali tudi pod komunističnim režimom ostati na višini svoje dolžnosti ter s pogumno obrambo resnice varovati poslanstvo svojega poklica. Da bi sedanji režim udušil neprijetno resnico in okrnil zanj nevaren odvetniški stan, je izdal 1. januarja 1947 zakon o odvetnikih, na podlagi katerega morejo vršiti to službo samo oni odvetniki, katerih prošnja je bila ugodno rešena. Po potrebi službe se odvetniki lahko premeščajo iz kraja v kraj, česar demokratske države ne poznajo. Znano je, pod kako težkim pritiskom komunistične javnosti in režimskega tiska morajo vršiti jugoslovanski odvetniki svojo dolžnost. Izpostavljeni so najhujšim očitkom, da so »sovražniki ljudstva«, sramotilci »ljudske oblasti« in preganjanjem. Oblast je zaprla že nešteto odvetniških pisaren. Tako je prenehala torej tudi svobodna obramba kot zadnji znak pravne države.

Vse te navedbe se slišijo tako neverjetno, vendar so povzete iz komunističnega glasila »20. oktober«, iz »Republike«, glasila podpredsednika vlade Jaše Prodanovića in drugih režimskih listov, ne pa morda iz kake »sovražne propagande«.

Tako je »nova« Jugoslavija prenehala biti pravna država in postala torišče brezpravnosti, tiranije in gaženja osnovnih moralnih in pravnih načel. To je treba vzeti v obzir pri vseh številnih »procesih«, ki so sramota za pravosodje. Brezpravno ljudstvo je žejno pravice. Ono veruje, da »slonita država in mesto samo na pravici«. Oblast, ki ne spoštuje pravice, ne more dolgo trajati, ker si sama izpodnaša temelj. Narod, kot resnični izvor vsake oblasti, trpi krivico samo do gotove meje. *Godina*

Nov »spreobrnjenec«

V nedeljo 10. avgusta je bila v Padričah proslava druge obletnice ustanovitve SIAU, na kateri je govoril tudi dr. Jože Dekleva. Tudi ta gospod se je uvrstil v zbirko mož, ki so mislili, da jim »doslednost« njih življenjske politične linije daje moralno pravico udariti po »Demokraciji«, glasilu demokratičnih in narodnih idej, katere so nekoč s tako vnemo priznavali za svoje.

Dr.Dekleva je med drugim rekel: »Mi smo za vzhodno demokracijo, ki prinaša ljudstvom samoodločbo, socialno pravičnost in ljudsko oblast... V Gorici je začel izhajati neki list, »Demokracija«, katerega pisci se niti ne upajo s svojimi imeni na dan. Ta listič nas je začel napadati in bi rad zasejal med slovensko ljudstvo gnev in razdor proti KP in proti SIAU, češ da so potrebne še druge stranke...«

Ob teh besedah smo se spomnili g. dr. Dekleve iz prejšnjih časov, ko je bil še mlad, načelen in borben mož. Spomnili smo se ostrih idejnih sporov s pokojnim komunistom Srebrničem, njegove borbe proti fašističnemu diktatorskemu totalitarizmu, njegovega odhoda in dela v Jugoslaviji itd. Če se ne motimo, ga je po »osvoboditvi« komunistična oblast v Ljubljani celo aretirala. Tedaj se je začel njegov odmik od demokracije in njegova politična pot navzdol. Kmalu nato ga vidimo, kako poseda v predsobi komunistične stranke in se bori za njeno izkaznico. Vemo, da jo sedaj že ima. Mož je izpričal svoje »spreobrnjenje«. Že ob odkritju spomenika bazoviškim žrtvam je našel »duhovito« zvezo med njimi in sedanjim režimom v Jugoslaviji. Skoraj da ni rekel, da so umirali z besedo Tito na ustih. Dr. Dekleva, pustite naše mučenike tam, kjer so častno zaključili svoje življenje in ne vodite jih na svojo vijugasto pot, ker mrtvi se ne »prerojujejo«, kakor se živeči.

Kar se pa tiče stvarnih izvajanj g. dr. Dekleve se omejujemo samo na troje:

1) Kje je Vaša demokracija, »ki prinaša ljudstvom samoodločbo«, če ne priznavate niti pravice svobodnega mišljenja in političnega združevanja? Kje je spričo tega dana narodom pod komunistično tiranijo praktična možnost samoodločbe? Na eni strani vnašate v svoje papirnate ustave celo samoodločbo s pravico do odcepitve od države, na drugi strani pa v življenju proglašate za zločin mnogo bolj nedolžne pravice do svobode prepričanja, besede in združevanja. G. dr. Dekleva pojasnite nam to nasprotje, da bomo razumeli vašo »vzhodno demokracijo«. Naša pamet je za to prešibka.

2) Ali bi nam morda Vi hoteli dati odgovor na vprašanje, katerega nam je ostal dolžan g. dr. Bartol: »Kaj mislite, koliko izvodov »Demokracije« bi morali tiskati, če bi Vi izposlovali temu »lističu« dovoljenje, da bi smel svobodno v Slovenijo in dalje na jug?« G. dr. Dekleva, Vi ste odvetnik, ustave »vzhodne demokracije« priznavajo svobodo tiska in obveščanja, potrudite se, morda nam uspete izposlovati ta zanimiv poskus.

3) Če res ne veste, kdo so izdajatelji »Demokracije«, zakaj tedaj krivično napadate g. dr. Avgusta Sfiligoja in druge člane *»Slovenske demokratske zveze«* in zakaj jih stalno omenjate na svojih tajnih sestankih in v zasebnih razgovorih?

Demokracija in „voditelji"

„Oblast zastruplja najboljša srca, kakor vino najboljše glave. Noben človek ni moder dovolj niti dober zadosti, da bi se mu poverila neomejena oblast". (Calton).

Demokracija ni „resignacija na heroje", kakor je menil Carlyle. Nasprotno, demokracija vrednoti, uvažuje kakovost, priznava osebnosti in goji avtoritete. To je smisel individualizma. **Demokracija stremi z neprestanim izborom svobodno tekmujočih osebnosti, njih idej in dela dvigniti na vodstvo strank, ustanov, narodov in držav najboljše državljane, upira pa se nekritičnemu malikovanju enega samega človeka;** ker ni „polbogov", ne priznava diktatorskega „voditeljskega načela".

Slepo zaupanje v katero koli človeško avtoriteto ni vredno mislečega človeka, zato demokracija odklanja tak nesamostojen odnos človeka do človeka. Havliček je rekel, da mora biti celo vera v Boga razumna, kaj šele v nepopolnega človeka. **Malikovano osebnost rabi le čreda strastnih in nekritičnih političnih vernikov, ki so se odrekli dostojanstvu svobodno mislečih ljudi.** Demokracija ne priznava nedosegljivo popolnega in nezmotljivega posameznika. Vilder se je v nekem pismu izrazil: „Način vladanja v demokratičnem duhu sloni na filozofiji, da človeštvo še vedno išče resnico, da bi poboljšalo ljudi in življenje. Zato ne veruje v 'človeka - boga' marveč meni, da se človeštvo samo z vzajemno odgovornostjo in medsebojnim nadzorstvom lahko prebija naprej..." Demokracija ne priznava nikomur „monopola mišljenja", marveč se ravna po starem izkustvu, da „več glav več ve". **Demokracija ne pozna samo ene „politične primadone", enega samega „voditelja naroda", marveč priznava le voditelje političnih strank, ki jih je mnogo, velikih in majhnih.** Od vsakega državljana pa zahteva, da misli s svojo glavo, da ima osebno prepričanje, katerega mora kritično dojeti in ne površno sprejeti pod pritiskom katere koli avtoritete ali umetne propagande.

Pretirani in ponižujoči osebni kult je pridržek in zanesljiv znak totalitarnih diktatur, ki svoje „voditelje" najrazličnejših zvenečih naslovov „obkrožajo z nekim tajinstvenim in božanstvenim sijajem", ki izključuje vsako dopustnost dvomiti o njih nezmotljivi in nedosegljivi moralni in razumski avtoriteti. **Vsem diktaturam je lastna omamljujoča zavervanost, ki navdaja njih pristaše do njih živih in mrtvih voditeljev.** Tajnik francoske socialistične stranke D. Mayer je med razlogi odklonitve od komunistov predlagane združitve obeh strank navedel tudi sledečega: „Socialisti preveč ljubijo svobodo, da bi sprejeli pravi verski misticizem, ki preveva tovariše komuniste do Stalina." Med svojim zadnjim bivanjem v Moskvi je H. G. Wells obiskal tudi Leninov mavzolej na Rdečem trgu. Njegov vtis je bil: „Ozračje prostora je prežeto z religioznimi čustvi in lahko verujem, da žene tu molijo. Zunaj na trgu je še napis: 'Religija je opij naroda'. Ker je bil odvzet ta opij, se Rusija zateka k novim vrstam uspavalnega sredstva. . . Čudno ruško miselnost je navdahnil socializem s čustvenostjo in jo pod-

(nadaljevanje na 4. strani)

IZ ŽIVALSKEGA SVETA

(Prispodoba družabnega prevrata)

Osel Benjamin je začutil gobec na svojih plečih. Ozrl se je in zagledal Cloverja. Njegove staré oči so bile otožnejše kot kdaj koli prej. Ne da bi kaj rekel, ga je peljal k kašči, kjer je bilo napisanih sedem zapovedi. Minuto ali dve sta zrla na razpokano steno z napisom.

»Vid mi peša«, je rekel. »Tudi, ko sem bil mlad, nisem mogel čitati, kar je bilo tu napisano. Toda zdi se mi, da je stena videti drugačna. Ali je sedem zapovedi še takšnih, kot so bile nekoč, Benjamin?«

To pot je Benjamin pristal in prekršil svoje načelo ter prečital, kar je bilo napisano na steni. Ni bilo drugega kot ena sama zapoved:

VSE ŽIVALI SO ENAKE
TODA NEKATERE ŽIVALI SO
BOLJ ENAKE KOT DRUGE

Po vsem tem ni bilo nič čudnega, da so se naslednjega dne prašiči, ki so nadzorovali živali pri delu, pojavili z biči v parkljih. Prav tako ni bilo čudno, da so si prašiči kupili radijski sprejemnik, uvajali telefon in se prijavili kot naročniki za liste: John Bull, Tit-Bits in Daily Mirror. Prav tako ni bilo nič čudnega, če se je Napoleon začel sprehajati po vrtu s pipo v ustih ali pa če so prašiči oblekli Jonesove obleke. Napoleon se je oblekel v črn površnik, ozke hlače in usnjen jopič, medtem ko se je njegova priljubljena svinja oblekla v svileno obleko gospe Jonesove.

Teden dni pozneje se je pripeljala delegacija sosednjih kmetov in si ogledala kmetijo. Izrazili so svoje veliko občudovanje za vse, posebno za mlin na veter. Živali so plele korenje. Delale so pridno ter so si komaj upale dvigniti glave od zemlje. Niso vedele, ali naj bi se bolj bale prašičev ali človeških obiskovalcev.

Zvečer se je razlegal glasen smeh in petje okoli Napoleonove hiše. Živali so bile radovedne in radovednost je premagala strah; pod okriljem noči so se spravile k hiši. Pogledale so skozi okno in zagledale pol tucata okoliških kmetov in pol tucata imenitnejših prašičev sedeti okoli mize z Napoleonom na čelu. Igrali so karte. Igro so prekinili, ker je bila na vrsti zdravica. Velik vrč je krožil okoli mize, iz katerega so napolnili čaše. Nihče ni opazil živali, ki so gledale skozi okno.

Dvignil se je Pilkington. Dejal je, da preden bo napil zbrani družbi, bi hotel spregovoriti nekaj besed. V veliko zadovoljstvo mu je, da je dolga doba nezaupanja in nesporazumov pri kraju. Po opisovanju nesrečnih medsebojnih incidentov, je izrazil trdno zaupanje, da bodo odslej vladali prijateljski odnošaji med »Živalsko kmetijo« in njenimi sosedi. Med prašiči in človeškimi bitji ni in ne more biti nikakih interesnih sporov. Saj morajo prvi kot drugi reševati prav za prav isto vprašanje. Nekoliko je pri tem pomolčal kot bi iskal pravi izraz, nato pa je vendar uspel primerno opisati položaj:

»Če imate vi manj enake živali, s katerimi se morate boriti, imamo mi naše razrede!«

Te dutovite besede so spravile omizje v krohot. Pilkington je še ponovno čestital prašičem za nizke živilske obroke, dolge delovne dneve in iztrebljenje lenarjenja na »Živalski kmetiji.«

»Gospodje«, je zaključil, »kličem vam: Vse za napredek »Živalske kmetije«!«

Navdušeno so sprejeli te besede. Napoleon je bil tako hvaležen, da se je dvignil s svojega mesta in trčil z Pilkingtonom, preden je izpil. Ko se je navdušenje poleglo, je Napoleon, ne da bi sedel, pripomnil, da bi tudi on imel nekaj besed.

Kot vsi Napoleonovi govori, je bil tudi ta kratek in stvaren. Poudaril je, da je tudi on srečen, da je doba nerazumevanja pri kraju; zavrnil je nekdanje govorice, češ da so skušali motiti red in mir na sosednjih farmah. Kmetija, katero upravljajo, je zadružno podjetje. Deleži, ki so bili njegova last, so skupna last vseh prašičev. Kot dokaz, da so se razmere spremenile, je naznanil, da bodo odpravili neumno navado živali, ki so se nazivale med seboj »tovariši«. Tudi čudno navado nedeljskih jutranjih obhodov bodo odpravili. Gotovo so opazili, da so odstranili belo podkev in rog na zeleni zastavi. Odslej bo vihrala samo zelena zastava.

Samo v eni zadevi ne more soglašati z odličnim in prijateljskim govorom soseda Pilkingtona. Pilkington je stalno govoril o »živalski kmetiji«. Seveda ni mogel tega vedeti, saj bo Napoleon to zdaj prvič objavil; ukinili so naziv »Živalska kmetija«. Odslej bo kmetija znana pod nazivom »Jonesova kmetija«, ki je edino pravo in prvotno ime.

»Gospodje«, je zaključil Napoleon, »nazdravil vam bom na isti način, samo v različni obliki. Napolnite vaše čaše, gospodje! Moja zdravica se glasi: Vse za napredek »Jonesove kmetije«.«

Izbruhnilo je prav takšno prisrčno navdušenje in čaše so izpraznili do dna.

Toda živali, ki so od zunaj opazovale prizor, so videle, da se dogaja nekaj čudnega. Kaj je bilo, kar je spreminjalo prašičem obraze. Cloverjeve stare otožne oči so begale od obraza do obraza. Nekateri so imeli pet podbradkov, nekateri štiri, nekateri tri. Toda kaj je bilo, da je bilo videti, kot da bi se spreminjali. Ko je navdušeno ploskanje končno prenehalo, je vesela družba vzela v roke karte in nadaljevala prekinjeno igro. Živali so počasi lezle na svoja mesta.

Toda niso prišle niti deset metrov od hiše, ko so se nenadoma ustavile. Razburjeno kričanje je prihajalo iz hiše. Zdrvele so nazaj in pogledale skozi okno. Res, prepir je bil hud. Kričali so, razbijali po mizi, sumljivo gledali drug drugega in divje kričali. Videle so, da je bil vzrok prepira v tem, ker sta Napoleon in Pilkington izigrala oba istočasno po enega pikovega asa.

Dvanajst glasov je odmevalo, vsi pa so bili enaki. Nobenega vprašanja več o tem, kaj se je zgodilo z obrazi prašičev. Pogledi živali so romali od prašiča na človeka, od človeka na prašiča in spet od prašiča na človeka; toda bilo je nemogoče reči, kdo je prašič in kdo je človek.

Konec.

Demokracija in „voditelji"

(Nadaljevanje s 3. strani)

vrgel osebnemu oboževanju njegovih voditeljev." Ob isti priliki mu je znameniti ruski biolog Pavlov odkrito in pogumno izjavil, da je doslej malo koristilo, ker je „oboževanje križanega zamenjalo oboževanje maziljenega."

Tak do religioznosti pretiravani osebni kult in iz njega izvirajoča osebna oblast nista združljiva z demokratično svobodo in omejeno popolnostjo vsakega človeka. Tak verski odnos človeka do človeka je neokusen in ponižujoč tako za tistega, ki se mu podreja, kakor za tistega, ki ga dopušča in uživa. **Zelo značilno je, da ravno komunizem, ki na eni strani tako poveličuje množico kot edinega tvorca zgodovine in odločno odklanja ravno nasprotni nauk, „da zgodovina ni drugega nego življenjepis velikih ljudi", na drugi strani tako pretirano in protislovno „pooseblja" v posamezniku razum in voljo množice prav z namenom, da mu jo slepo podredi in iz tega izvaja svojo diktatorsko moč.** Na takem nenaravnem omotičnem odnosu posameznikov do nositeljev diktatur, zasnovljajo ti svojo čisto osebno oblast. Demokratična oblast pa nasprotno ne pritiče osebi kot taki, marveč izvira iz preklicnega pooblastila, ki gre eni ali več osebam le kot službenikom ljudstva in na katere je prenesena resnična svobodno izražena volja naroda.

V diktaturah misli eden za vse, tisti, ki sebe višje ceni kot druge. **Vsaka diktatura ponižuje in žali človeka, ker mu odreka samostojnost mišljenja in pravico enakopravnega zanimanja za obče narodne in državne stvari. „Verovati, ubogati, boriti se!" - je geslo vseh diktatur brez izjeme.** Demokracija nasprotno sili k neposrednemu in kritičnemu zanimanju za javno življenje vse državljane. Masaryk pravi: „Resnična demokracija zahteva od vsakega državljana živ interes za javne zadeve in za državo; kakor zahteva vera od vernikov živo vero, tako zahteva demokratična država od državljanov živ politični interes". Toda to ni tisti poslušni interes, ki ga zahtevajo nasilniki za svoje ukaze.

V demokracijah ni usoda naroda nikdar tesno povezana z usodo „voditeljev", „führerjev", „ducejev", „caudillov" in drugih sličnih novih naslovov. **V demokracijah ni nihče nenadomestljiv, brez katerega ne bi mogel narod brez večje škode in pretresa nadaljevati svojega življenja.** V demokratičnem redu ima pravico boriti se za zaupanje ljudstva in oblast le tisti, ki je pripravljen brez odpora umakniti se z oblasti, čim bi tega zaupanja ne bil več deležen. V Ameriki velja za obveznost dobre vzgoje, da poraženi predsedniški kandidat prvi častita in izrazi želje novemu predsedniku. V istem demokratičnem duhu ni Attlee opustil po prevzemu oblasti priložnosti, da ne bi napravil lojalnih poklonov svojemu velikemu in zaslužnemu predniku, konservativcu Churchillu, ki jih je z enako eleganco vračal svojemu laburističnemu nasledniku. Tako sledita na oblasti demokrat demokratu.

Diktatorji se umaknejo le sili; skoraj praviloma padajo v zvezi s katastrofo, ki so jo povzročili svojemu narodu. V demokracijah ne more biti napaka posameznika nikdar tako usodna za ves narod, kakor je lahko napaka samovoljnih diktatorskih „voditeljev", ker sloni demokratična oblast na najširših ljudskih temeljih ter deluje z zavestjo večje odgovornosti in počasno preudarnostjo. Tudi demokratična predstavniška vladavina ima svoje slabosti in nudi možnosti za zlorabe in zmote, vendar ima demokracija sama v sebi tudi najboljše pogoje za uspešno javno nadzorstvo vlade, splošno kritiko, pobudo in hiter popravek. **Demokracija ima vse potrebne , zavore in uteži", da ne zdrvi po klancu. Diktature takih zavor nimajo, ker diktatorski „vozniki narodov" ne dovoljujejo, da bi jih med vožnjo kdo opozarjal na nevarnost.**

Slavko Hribovec

Vesti s Tržaškega

NADZORSTVO CEN

Po posvetovanju z oddelkom ZVU za nadzorstvo cen in s predsednikom tržaške občine je komisar tržaškega področja polkovnik Gardner odobril ukinitev nadzorstva cen pri kinomatografskih vstopnicah, ki je stopila v veljavo 11. t. m.

ČIŠČENJE MORJA

Potapljači britanske mornarice, ki čistijo dno tržaškega zaliva od ostankov vojnega materiala, so dokončali nadaljnje važno delo. V zadnjem tednu so očistili obširno področje pri Sesljanu, kjer so odstranili štiri globinske raztrelilne naboje, ki so tehtali po štiri do pet stotov, dve torpedni glavi in dva cela torpeda, ki jih bodo v kratkem razstrelili. Razen tega so odstranili večjo količino raznega streliva. Nevarni material je ležal v globini 5 do 6 metrov.

POSEST OROŽJA.

Višje zavezniško sodišče je obsodilo Andreja in Marjana Križmana iz Doline zaradi nedovoljene posesti raznega orožja in streliva na tri mesece zapora. Andreja Križmana je sodišče obsodilo pogojno.

ZA BEGUNCE.

Po ukazu ZVU z veljavnostjo dveh let je dopustna predložitev drugih listin, kot pa jih predpisujejo veljavne določbe, če je dotična oseba zaradi vojnih dogodkov morala zapustiti svoje lastno bivališče v obmejnih področjih ter se tja ni mogla več vrniti. Primernost predloženih nadomestnih listin spada v presojo urada.

POSKUSNA VOŽNJA.

V tržaškem pristanišču so bile poskusne vožnje s tisoč tonsko motorno ladjo »Gunilla«, ki so jo zgradili v ladjedelnicah sv. Roka po naročilu švedske tvrdke »Gluechsman« iz Goeteborga. Ladja, ki so jo splovili 26. marca, je dosegla povprečno hitrost 11.7 vozlov.

POLICIJSKA STATISTIKA.

Iz poročila policije o prekrških in zločinih v tekočem letu je razvidno, da so se prilike v primeri s lanskim letom znatno izboljšale. V 14-tih mesecih do avgusta 1947 je število mesečnih prijav padlo od 203 na 134 primerov. Največje število zločinov je bilo julija 1946, ko so prijavili 297 primerov. Uradniki policije pripisujejo postopno znižanje števila zločinov in prekškov zmanjšani politični napetosti. Zelo važno vlogo je imel pri tem oddelek politične policije. V tej zvezi je umestno omeniti posebno policijsko telefonsko službo številke »23«, katero je treba v primeru potrebe klicati. Ves čas so v službi policijski avtomobili, ki krožijo po mestu in so v radijski zvezi s svojim osrednjim uradom. Na morju pa opravljajo enako službo policijski motorni čolni, ki imajo prav tako radijsko zvezo s svojim poveljstvom.

NESREČA ČISTILCEV MIN.

Skupino čistilcev min je zadela nova težka izguba, ki je zahtevala tri smrtne žrtve in enega težko ranjenega. V bližini Tržiča je pri nevarnem delu z razstrelivi nastala močna eksplozija, katere žrtve so postali čistilci Rata, Leonzini in Geromet, nevarno ranjen pa je bil čistilec min Grilli. Pogreb je bil v petek zjutraj.

USPEH PREISKAVE.

Obveščevalni urad za Julijsko krajino je izdal poročilo o zaključku preiskav, ki so jih vodile zavezniške vojaške oblasti o nerednostih pri uradu za javna dela. Preiskava, ki so jo začeli 7. julija, je zdaj skoraj zaključena. Na podlagi ugotovljenih prekrškov so oblasti obtožile majorja ameriške vojske Richardsona, bivšega šefa urada za javna dela, sedmih primerov podkupljivosti v višini približno 20 milijonov lir v zvezi s pogodbami, katere je odobril po nalogu in v imenu ZVU raznim zasebnim podjetnikom v razdobju od decembra 1945 do junija 1947. Dalje so obtožile angleškega majorja Squira, bivšega namestnika šefa za javna dela, devetih primerov podkupljivosti v višini približno 6 milijonov lir v zvezi s pogodbami z zasebnimi podjetniki. Stotnika britanske vojske Wilda so obtožili štirih primerov podkupljivosti v višini 7 milijonov lir v isti zvezi. Pet civilnih uslužbencev pri oddelku za javna dela so obtožili podkupljivosti v obliki nagrad zasebnih podjetnikov: glavnega tajnika Angela Riccija, tajnico Miroslavo Bessi, tajnico Anito Hubner, tajnico Adriano Luzzatto in inž. Gustava Rappa. Poleg teh je obtožen zasebnik d'Angelo Vincenzo, da je skrival nezakonito prejeti denar kot nagrado za nekatere sklenjene pogodbe. Majorja Richardsona bodo sodili pred višjim ameriškim vojaškim sodiščem, majorja Squira in stotnika Wilda pred višjim britanskim sodiščem, civilne uslužbence pa bo sodilo sodišče zavezniške vojaške uprave. Posamezne sodne razprave bodo v najkrajšem času. Thomasa Cockerhama, stotnika ameriške vojske in upravnika za čiščenje min, so vrnili iz Združenih držav, kjer je bil aretiran v zvezi z nerednostmi pri svojem delu. Sporedne preiskave, ki jih je izvedla policija Jul. krajine, so odkrile pogodbe z zasebnimi tvrdkami, ki so delale pri javnih delih. Objavili so že aretacijo dvajsetih podjetnikov in ravnateljev tvrdk, poleg tega pa je policija aretirala še štiri podjetnike in enega nameščenca za javna dela. Preiskava in zaslišavanje teh aretirancev je še vedno v teku. Pričakujejo, da bodo obtožbe kmalu objavili. Aretirance bodo sodila sodišča zavezniške vojaške uprave.

AMERIŠKI PLAČILNI ZAPISI.

Zavezniška vojaška uprava je z ukazom št. 347 odredila, da vsaka oseba - razen tistih ki so uradno pooblaščeni od ameriškega vojnega ministrstva, - ki bi sprejela, posedovala, se pogajala ali kupčevala z »vojaškimi plačilnimi zapisi«, ki jih je izdala ameriška vojska, zagreši prekršek, ki ga bodo oblasti sodno preganjale. »Vojaški plačilni zapisi« so znani tudi pod imenom »scriptsi«. Ravno tako zagreši prekršek vsakdo, ki bi potvarjal, spreminjal ali ponaredil te »vojaške plačilne zapise«, in jih posedoval. Oseba, ki jo bo zavezniško sodišče spoznalo za krivo prekrška po tem ukazu, bo kaznovana z zaporom ali z denarno kaznijo, ali z obema. V vsakem primeru bodo plačilne zapise zaplenili in jih vrnili ameriškemu vojnemu ministrstvu. V primeru, da so ponarejeni, jih bodo uničili. Ukaz je stopil v veljavo 6. t. m.

PADRIČE.

Preteklo nedeljo se je vršila proslava ustanovitve SIAU-a, v lepem borovem gozdiču, ne daleč od vasi Padriče. Italijanske in slovenske zastave z rdečo zvezdo ter mnogi zvočniki so bili razmeščeni po borih. V košatih grmih so točili pivo in vino. Za najboljšega fizkulturnika v plezanju so pripravili tudi na visokem stebru steklenico maršale, klobaso ter še nekaj drugih stvari. Do tukaj vse prav.

Italijanski komunistični dnevnik »Il Lavoratore« kakor tudi slovenski »Primorski dnevnik« sta objavila, da bodo na tem zborovanju govorili gg. dr. Jože Dekleva, Vittorio Vidali in prof. Oskar Furlan.

Kaj so ti gospodje govorili, si lahko vsak predstavlja. Vedno iste besede in ista propaganda. Zanimivo pa je to, da se je neki mladenič, ki se je baje poslužil prebrisanega pripomočka, z »uspehom« lotil plezanja po stebru ravno ko je govoril g. dr. Dekleva. Plezalec je pritegnil naše pozornost vseh navzočih. Kako g. dr. Dekleva, da se vaše ljudstvo res tako malo briga za vaš govor, saj vas ni cele pol ure sploh nobeden poslušal? Komu ste torej govoril, borom ali kraškemu kamenju? Ljudstvo je smatralo za bolj zanimivo gledati mladeniča, kdaj bo zamahnil po klobasi nego biti pozorno na vaše besede. G. dr. Dekleva, ne zamerite ali hočem vas opozoriti na pomanjkljivost organizacije. Ako bi bolje organizirali, bi vam govora prav gotovo ne bilo treba prekiniti in bi lahko trdili, da se je ljudstvo z vso vnemo in pozornostjo udeležilo vašega govora. Ali niste predvidevali, da bo steber bolj važen nego vsi vaši propagandni govori?

Bivši tovariš.

Nabrežina. Na dopis pod naslovom »Politično romanje« v »Primorskem dnevniku« z dne 8. t. m. izjavlja eden kot tolmač vseh tistih, ki so se udeležili romanja na Sv. Višarje, z izjemo par vnetih tovarišic, kar sledi: »Primorski dnevnik,« glasilo slovenskih komunistov, naj verne in zavedne Slovence pusti v božjem miru. Ni še dolgo od tega, ko smo se otresli dveh krutih režimov, črnega v Italiji in rjavega v Nemčiji. Čas bi bil, da bi se otresli še hujšega rdečega fašizma, ki po svoji krutosti in nasilnosti daleč prekaša ostala dva, ki sta - hvala Bogu - klaverno končala. »Primorski dnevnik« in vsi njegovi opričniki naj vedo, da so verni Slovenci romali, romajo in bodo še romali na Sv. Višarje in se pri tem ne bodo niti najmanj ozirali na »navodila« in na zabavljanje rdečih tovarišev. Šli smo na Sv. Višarje, da se tam razživimo predvsem v duhu vere in da se v tem planinskem okolju izkažemo tudi kot pristni in zavedni Slovenci hoteč v polni meri izkoristiti vse blagodati toliko pričakovane svobode, ki je seveda, ali bi vsaj morala biti, enaka za vse. Rdečim mogotcem seveda vse to ni po volji! In prav zaradi tega odločno odklanjamo tako zvano progresivno svobodo, ki je v resnici za peščico oblastnežev izrabljanje te svobode za najhujša nasilja, a za večino največje ponižanje in suženjstvo. Glede opazke, ki jo iznaša komunistično glasilo, češ, da smo se pustili zapeljati od sovražnikov ljudske svobode, odgovarjamo, da edini in najbolj zakleti sovražniki te svobode so ravno komunisti sami. Sicer pa smo mi normalni ljudje, ki znamo samostojno misliti in se kot taki čutimo nedostopne za razne vplive in zapeljevanja, naj pa pridejo od katere koli strani. Zato svetujemo »Primorskemu dnevniku«, da naj v svoje stolpce vnaša stvari, ki bi bile za njegove čitatelje veliko bolj zanimive in aktualne. Na ljubljanski policiji in štabu OZNE v Ljubljani, kjer biriči z veliko vnemo vklepajo v okove in zapirajo bivše rdeče ministre, je takega, za tovrstni list, zelo privlačnega gradiva več kot dovolj. Da bo to gradivo objektivno in resnično, naj pa sami poskrbijo.

Vesti z Goriškega

Razpis služb na slovenskih srednjih in osnovnih šolah.

Razpisane so službe na slovenskih srednjih in osnovnih šolah goriškega okrožja. Prošnje naj se vložijo do 31. avgusta na višjem šolskem nadzorništvu v Gorici. Vsi prizadeti (profesorji, učitelji, upravno osebje) dobe podrobna navodila v tajništvih srednjih šol, na šolskem nadzorništvu v Šolskem domu in v didaktičnih ravnateljstvih.

Minister za poljedelstvo poslanec Segni je bil v sredo 13. t. m. v Gorici. Conski predsednik dr. Hugues mu je predložil načrt za namakanje gradiščansko-krminske ravnine, ki ga je minister obljubil podpreti. Načrt je važen za vso goriško pokrajino.

Prevoz drv in lesa. Zadnje čase je bilo mnogo primerov, da so se ljudje pregrešili proti predpisom za prenos in prevoz lesa, drv in oglja, in zato zapadli globi. Zato smatra gozdna uprava za potrebno, da ponovno objavi glavne predpise v tej zadevi. Za vsak prevoz lesnih poizdelkov je treba imeti s seboj posebno dovolilnico, in sicer: a) bele barve, za prevoz v zoni A; b) zelene barve, za izvoz iz zone A; to dovolilnico poberejo na bloku in dajo v nadomestilo drugo potrdilo; c) rdeče barve za uvoz v zono A. Te prevozne dovolilnice izdajajo: Trgovsko-industrijsko-kmetijska zbornica, Zavezniška vojaška uprava v Gorici in Gozdno poveljstvo. Prosilci pa morajo prej dokazati, odkod izhajajo ti lesni pridelki in da so bili pravilno nabavljeni. Pred nalaganjem je treba dati te dovolilnice vidimirati najbližjemu gozdnemu poveljstvu. Za majhne količine drv za privatno družinsko rabo zadostuje navadno dovoljenje, ki ga izda gozdno poveljstvo, pristojno za kraj, kjer se drva nabirajo. Za prevoz oglja veljajo isti predpisi.

Navodila za prevoz drv in gradbenega lesa so določena z ukazom Z. V. U. št. 395 in okrožnim ukazom Z. V. U. št. 101.

Sekanje drv

Podokrožna gozdna uprava sporoča, da je treba prošnje za sekanje drv v gozdovih za prihodnjo jesen in zimo, vložiti na omenjeno gozdno upravo v Gorici do 30. avgusta t. l. Po tem roku bodo sprejemali prošnje le pod pogojem, da uprava ne bo imela drugih nujnejših upravnih poslov. Nihče ne sme sekati drv po gozdovih brez privoljenja lastnikovega in brez odobrenja gozdne uprave. Kogar bodo zalotili pri takem nedovoljenem delu, ga bodo naznanili sodniji.

Seznam zemljišč za kmetijsko leto 1946-47

Pri protokolnem uradu mestnega županstva je izstavljen na ogled občinstvu, za dobo 8 dni, od 12. do 20. avgusta t. l., seznam uradno ugotovljenih zemljišč, obdelanih za pšenico, rž, ječmen in koruzo v poljedelskem letu 1946-47, v smislu splošnega ukaza št. 111 ZVU. Kogar zanima, je vabljen, naj si seznam ogleda.

BREGINJ

»Primorski dnevnik« je 25. julija priobčil članek pod naslovom »Brezupni bes peščice reakcionarjev v Breginju«, v katerem obtožuje to »peščico«, da je skušala z dinamitom podreti drog za zastavo s peterokrako zvezdo. Ni naš namen odgovarjati komunističnemu glasilu, ki tako neresno priobčuje vsako novico, ki mu jo pošlje z dežele kak vsled mladoletnosti ali drugače neodgovoren dopisnik. Če nas je zavednih Slovencev in resničnih demokratov v Breginju samo »peščica«, bi vendar ne bilo težko »progresivni množici« varovati njenih svetinj, saj pravijo, da so zanje pripravljeni vse »žrtvovati«. Njih vnema in požrtvovalnost sta še vedno enaka oni za časa vojne, ko so breginjski terenci odganjali v gozde samo živino iz hlevov svojih sosedov, svojo pa raje prodajali za lepe denarce. Ti ljudje nam še vedno žugajo, kaj bodo naredili z nami, ko pride »svoboda«. Kmetje iz Kota verujejo v zmago pravice in svobode. Takrat se bo pokazalo, kaj je tlelo v srcih mnogih Breginjcev za časa komunističnega divjanja, ki mam je dalo »Plazove« in druge nesreče. Nekateri rdeči »odborniki« nimajo nobene pravice ponašati se s kakšnim narodnim čutom. Preveč nam je znana njih preteklost. Enega izmed njih spominjamo, kako so njegove hčere pod Lahom govorile doma samo laško in iz italijanskih mest, kjer so služile, pisale domov samo v tujem jeziku. Sploh je značilno, da so se v komunističnih »odborih« znašli večinoma ljudje, ki so fašistično preizkušnjo pred vojno, ko še ni bilo nikakih izgledov na rešitev, zelo slabo prestali. Ti veterniaki nas hočejo sedaj učiti slovenstva in demokracije! Zaključujemo podobno kakor »Primorski dnevnik«: Peščica nasilnikov naj ve, da bi Breginj že bil jugoslovanski, če bi ne bilo komunistične sebičnosti na škodo naroda in da se mi nikdar in za nobeno ceno ne bomo iznevirili svoji narodnosti. Breginjski terenci takega zagotovila ne morejo dati, ker so že prevečkrat menjali svoje prepričanje.

DREŽNICA

Našo in okoliške vasi tarejo vedno nove nadloge. Dne 6. t. m. je tukajšnja »ljudska oblast« izdala ukaz, da ne smejo otroci čez blok v cono A. Komunisti so »dalekovidni«. Kmalu se bo vršila v Kobaridu birma, zato je treba prej nastopiti, da se ne bi takega ukaza tolmačilo, tako da je naperjen proti njej. Ljudstva se polašča splošno ogorčenje. V Magozdu ne pustijo otrokom nesti niti kosila očetu, ko kosi travo onstran črte. Prav tako ne pustijo, da bi otroci gnali živino na pašo. Ljudje imajo zaradi tega precej škode. Slovenci takega početja doslej nismo poznali. Kje sta resnična ljudska oblast in svoboda? Zakaj ni nobene izjeme za naše kraje, ki so popolnoma odrezani od Kobarida, ki je naše središče in celo od cone B. To je lepa reklama za sedanje oblastnike in njih dobrote.

Srpenica

Iz Srpenice smo prejeli: **Na starodavni lipi sredi naše vasi visi „stenski časopis", ki ga urejajo po svojem posebnem okusu domači „rdeči odborniki". Že večkrat je bil ta „stenčas" kamen spodtike domačinom, ki ne plešejo tako, kakor zapovedujejo terenci. Nedavno je skušal smešiti g. župnika. Naslikal ga je, kako po hribih išče ovčice, ki jih v domači vasi po mnenju terencev ni. Gospod župnik se seveda za napad ni zmenil. Povsem drugače pa je na napad odgovoril star partizan, ki si ga je „stenčas" izposodil. Posegel je v njegovo zasebno življenje ter ga naslikal, kako podi svojega sina s culo od hiše, da bi se lahko v miru vnovič oženil. Ta nesramnost je partizana tako razvnela, da je z bridko sekiro v roki planil nad „stenčas" ter ga ogorčeno sklatil z vaške lipe, ki je dobila seveda tudi nekaj prask. Ob tej priliki se je šele možu posvetilo, da je pravzaprav „belogardist". V zanosu svojega novega „svetovnega nazora" je pohitel v gostilno, da to „izpreobrnenje" javno oznani in ga primerno zalije. In razkrinkal je pred ljudstvom rdeče pismarje in farizeje on, ki jih je dobro poznal. Nastalo pa je veliko pretepanje med brati in zgodilo se je, da so bili tepeni oni, ki so zagovarjali rdečo zmoto. To je bilo 11. 8. 1947. Ljudstvo pa pravi, da ni vaška lipa primerno mesto za stenčas in da naj to strupeno jabolko razdora izgine iz vaške sredine.**

Utopil se je v Vipavi. **V nedeljo 10. t. m. je pri plavalnih tekmah v bližini Dornberga utonil 19 letni Janko Devetak iz Mirna pri Gorici. Bil je miren in pošten fant. Naj bo Bog milostiv njegovi duši; v nedeljo prej je bil z mirenskimi romarji na Sv. Višarjah.**

Služabnico, od 20-40 let staro sprejme v službo kmečka družina. Plača od 1500 - 2500 lir mesečno. Naslov pri upravi lista.

Prispevki za tiskovni sklad „Demokracije"

J. P. D., Via Commerciale 200.— lir; števerjanci popolnoma ozdravljeni od rdečice 100.— 500.— 200.— 1000.— 500.— 200.— lir; več resnično demokratičnih Nabrežimcev iz veselja nad „Demokracijo" 1750.— lir in 100 jugolir; prijatelji iz Smasti 2540.— lir „peščica reakcionarjev" iz Breginja 1000.— lir; N. N. iz Sedla z željo, da bi se „breginjski kmet" še oglasil v „Demokraciji" 100.— lir; trije tržaški prijatelji 3000.— lir; dobrotnik iz Kozane 100.— lir; iz Huma pri Kojskem 1000.— lir „Demokraciji" ki zagovarja resnično demokracijo tistih ki so resnično trpeli za narod. Vsem iskrena hvala!

Odgovorni urednik: Janko Simčič.
Tiska tiskarna Budin v Gorici.
Tiskano z dovoljenjem A. I. S.